

BOKT "Azkredit" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti üzrə Təhlil hesabatı

Bank olmayan kredit təşkilatı "Azkredit" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti 1 noyabr 2019-cu ildə Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti kimi təsis edilmişdir. Şirkət 4 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Açıq Səhmdar Cəmiyyəti kimi fəaliyyət göstərir. Cəmiyyətin cari fəaliyyətinə rəhbərlik onun kollegial icra orqanı olan İdarə Heyəti tərəfindən həyata keçirilir. Cəmiyyətin fəaliyyəti üzərində nəzarəti isə Müşahidə Şurası həyata keçirir. Şirkətin maliyyələşdirmə mənbələri nizamnamə kapitalından, qanunla yol verilən bütün mənbələrdən alınan qrant və hədiyyələrdən, qanunla yol verilən bütün mənbələrdən alınan kreditlərdən, həmçinin özünün həyata keçirdiyi mikro kredit əməliyyatları və bütün digər mənbələrdən əldə etdiyi gəlirlərdən təşkil olunur. Şirkət səhmdarlar tərəfindən onun hesabına köçürülən mülkiyyətin, fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi gəlirin, həmçinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyə uyğun olaraq əldə etdiyi digər mülkiyyətin mülkiyyətçisidir. Şirkət mülkiyyəti real, əsas və digər aktivlərdən ibarətdir. Şirkətə 10 iyun 2021-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən BKT-39 nömrəli kredit verilməsi üçün lisenziya təqdim edilmişdir. Hazırda Şirkətin fəaliyyət sahəsi kredit verilməsi və əldə olunan portfel üzrə kredit məbləğlərinin yığımının təmin edilməsindən ibarətdir. Şirkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan və onun məqsədlərinə və siyasətinə uyğun olan hər hansı digər fəaliyyətlə məşğul olaraq əməliyyatlar apara bilər.

Şirkətin fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, şirkət inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəalarının həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər. Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri şirkət rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər. Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycan Respublikasının kredit reytingini qiymətləndirirlər. 2022-ci ildə Fitch və S&P Azərbaycan Respublikasının reytingini "BB+" olaraq qiymətləndirmişdir. Moody's Investors Service, ölkə üçün "Ba2" kredit reytingini təyin etmişdir. Azərbaycan manatı 2023-cü il ərzində ABŞ Dolları nisbətində sabit qalmışdır. Lakin, gələcək dövrdə məzənnə üzrə qeyri-müəyyənlik və şirkət sisteminin davam edən həssaslığı görülməsinə tədبirlərin real iqtisadiyyata ötürülməsinə mane olur.

Sabit və dəyişən dərəcəli maliyyə alətləri

Fəal bazar qiyməti olan borc alətləri üzrə ədalətli dəyər təyin edilmiş bazar qiymətləri əsasında müəyyən edilir. Fəal bazar qiyməti olmayan borc alətlərinin ədalətli dəyəri, hal-hazırda oxşar şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti üzrə borc üçün mövcud olan dərəcələr istifadə etməklə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti azaldılmaqla qiymətləndirilir.

Bank olmayan kredit təşkilatı "AzKredit" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti fəaliyyəti üçün risklərin idarə edilməsi əməliyyatların mühüm elementini təşkil edir. Şirkətin əməliyyatlarına təsir göstərəcək əsas risklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Şirkət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Digər ölkələr	31 dekabr 2023-cü il
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	29,159	-	-	29,159
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,866,829	-	-	1,866,829
Digər maliyyə aktivləri	51,861	-	-	51,861
Cəmi maliyyə aktivləri	1,947,849	-	-	1,947,849
Maliyyə öhdəlikləri				
Digər maliyyə öhdəlikləri	301,485	-	-	301,485
Buraxılmış qiymətli kağızlar	506,667	-	-	506,667
İcarə öhdəlikləri	22,833	-	-	22,833
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	830,985	-	-	830,985
XALIS MÖVQE	1,116,864	-	-	1,116,864

Likvidlik riski

Likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri üzrə təhlillər aşağıdakı cədvəldə qeyd olunur. Cədvəllər aşağıdakı məqamları əks etdirir:

	Orta çəkili effektiv faiz dərəcəsi	1 aya qədər	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 1 ilədək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	31 dekabr 2023-cü il Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Müştərilərə verilmiş kreditlər	26.56%	3,388	8,972	453,189	1,401,280	-	1,866,829
Cəmi faiz gəliri yaradan aktivlər		3,388	8,972	453,189	1,401,280	-	1,866,829
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		29,159	-	-	-	-	29,159
Digər maliyyə aktivləri		51,861	-	-	-	-	51,861
Cəmi maliyyə aktivləri		84,408	8,972	453,189	1,401,280	-	1,947,849
Maliyyə öhdəlikləri							
Buraxılmış qiymətli kağızlar	8%	506,667	-	-	-	-	506,667
İcarə öhdəlikləri	9.98%	1,671	3,392	2,537	15,233	-	22,833
Borc alınmış vəsaitlər	0.00%	-	-	-	-	-	-
Cəmi faiz xərci yaradan öhdəliklər		508,338	3,392	2,537	15,233	-	529,500
Digər maliyyə öhdəlikləri		301,485	-	-	-	-	301,485
Cəmi maliyyə öhdəlikləri		809,823	3,392	2,537	15,233	-	830,985
Likvidlik boşluğu		(725,415)	5,580	450,652	1,386,047	-	1,116,864
Faiz dərəcəsi boşluğu		(504,950)	5,580	450,652	1,386,047	-	1,337,329
Məcmu faiz dərəcəsi boşluğu		(504,950)	(499,370)	(48,718)	1,337,329	1,337,329	

Bazar riski

Bazar riskinə faiz dərəcəsinə, xarici valyuta məzənnələrində və qiymətləndirmədəki dəyişmələrdən yaranan və Şirkətin məruz qaldığı risklər aiddir. Şirkətin cari dəyişmələr, maliyyə bazarları və ümumilikdə iqtisadi vəziyyət üzrə təhlil aparmaqla risklərə nəzarət edir.

Faiz dərəcəsi riski

Aşağıdakı cədvəl "risk göstəricisinin ehtimal edilən mümkün dəyişməsi" üsulu ilə hesablanmış və faizlərin dəyişməsinə Şirkətin həssaslığını təqdim edir. Bu dəyişikliklərin həddi rəhbərlik tərəfindən təyin edilir və onlara təqdim edilən risk hesabatlarında öz əksini tapır.

Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəətə təsiri:

	31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2022-ci il tarixinə	
	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%
Maliyyə aktivləri:				
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	18,668	(18,668)	9,717	(9,717)
Maliyyə öhdəlikləri:				
Buraxılmış qiymətli kağızlar	(5,067)	5,067	-	-
İcarə öhdəlikləri	(228)	228	-	-
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərərə xalis təsiri	13,373	(13,373)	9,717	(9,717)

Xarici valyuta riski

Məzənnə fərqlərindən asılı olaraq maliyyə alətinin dəyərindəki dəyişmələr xarici valyuta riski adlanır. Şirkətin maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı belə risklərin təsirinə məruz qalır.

Şirkətin xarici valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı məruz qalacağı risklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilmişdir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	31 dekabr 2023-cü il Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	29,159	-	-	29,159
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,866,829	-	-	1,866,829
Digər maliyyə aktivləri	51,861	-	-	51,861
Cəmi maliyyə aktivləri	1,947,849	-	-	1,947,849
Maliyyə öhdəlikləri				
Digər maliyyə öhdəlikləri	284,931	16,554	-	301,485
Buraxılmış qiymətli kağızlar	506,667	-	-	506,667
İcarə öhdəlikləri	22,833	-	-	22,833
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	814,431	16,554	-	830,985
AÇIQ VALYUTA MÖVQEYİ	1,133,418	(16,554)	-	1,116,864

Xarici valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəl Şirkətin ABŞ dollarının və Avronun Azərbaycan manatına nisbətən məzənnəsində 10%-lik artım və ya azalmasına həssaslığını təhlil edir. 10% rəhbərlik tərəfindən xarici valyuta risklərini təhlil edərkən daxili risk hesabatlarında istifadə olunan həssaslıq dərəcəsidir və xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin Şirkətə təsirini təhlil rəhbərlik tərəfindən istifadə olunur.

Həssaslıq təhlili xarici valyutada olan monetar aktiv və öhdəliklərin hesabat tarixinə qalıq dəyərindən istifadə edir və bu dəyəri məzənnədəki 10%-lik dəyişiklik üçün uyğunlaşdırır. Əgər xarici ölkələrdə yerləşən müştərilərə verilmiş kreditlər və xaricdəki əməliyyatlar üzrə verilmiş kreditlər borc verənin və ya borc alanın valyutasında deyilsə bu məbləğlər də həssaslıq təhlilinə daxil edilir.

	31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2022-ci il tarixinə	
	AZN/USD +10%	AZN/USD -10%	AZN/USD +10%	AZN/USD -10%
Vergidən əvvəl mənfəətə xalis təsir	(1,655)	1,655	-	-

Qiymət riski

Qiymət riski bazar qiymətlərinin dəyişməsi nəticəsində bu dəyişikliklərin konkret qiymətli kağıza və ya onu yerləşdirən tərəfə məxsus amillərdən və ya bazarda alınıb-satılan bütün qiymətli kağızlara təsir göstərən amillərdən asılı olaraq maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi ilə əlaqədar riskdir. Şirkət ümumi və ya xüsusi bazar dəyişmələrindən yaranan qiymət risklərinə məruz qalır.

Həssaslıq təhlilinin məhdudiyyətləri

Əvvəlki cədvəllərdə qeyd olunan təsirlər yalnız bir təxminin dəyişməsinə və bu zaman digər təxminlərin sabit qaldığını nəzərdə tutur. Reallıqda isə, təxminlər və digər faktorlar arasında korrelyasiya mövcuddur.

O da qeyd edilməlidir ki, bu həssaslıq münasibətləri xətti şəkildə deyil və bu nəticələri daha böyük və ya daha kiçik təsirləri ölçmək üçün interpolyasiya və ya ekstrapolyasiya etmək olmaz.

Həmçinin, həssaslıq təhlilində Şirkətin aktiv və öhdəliklərini mütəmadi olaraq idarə etməsi nəzərə alınmır. Əlavə olaraq, Şirkətin maliyyə vəziyyəti istənilən zaman faktiki bazar dəyişmələrinin nəticəsində dəyişə bilər. Məsələn, Şirkətin maliyyə risklərinin idarə olunması strategiyası, bazardakı dəyişikliklərdən yaranan risklərə qarşı Şirkəti qorumağı qarşısına məqsəd qoyur. İnvestisiya bazarlarında müşayiət edilən düşmələr zamanı qiymətlər müəyyən həddin altına düşdükdə, rəhbərlik investisiyaların satılmasına, investisiya portfelinin strukturunun dəyişdirilməsinə qərar verə bilər və ya digər qoruyucu qərarlar qəbul edə bilər. Nəticədə, aktivlər bazar dəyəri ilə göstərilədiyinə görə, təxminlərdə baş verən dəyişikliklər öhdəliklərə faktiki təsir göstərməyə bilər. Bu kimi hallarda öhdəlik və aktivlərin ölçülməsində istifadə edilən müxtəlif üsullar kapitalda böyük dəyişikliklər yarada bilər.

Yuxarıda göstərilən həssaslıq təhlilinin digər məhdudiyyətlərindən biri Şirkətin təxminlərinə görə ehtimal edilən riskləri təqdim etmək məqsədilə yalnız qısa müddətdə bazar dəyişmələri ilə əlaqədar proqnozlaşdırılması çətin olan fərziyyələrdən istifadə etməsidir; bu zaman təxmin edilir ki, bütün faiz dərəcələri eyni qaydada və istiqamətdə dəyişir.

Şirkət borc və kapital qalıqlarını optimallaşdıraraq səhmdarların gəlirini artırmaq şərtlə gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılıq prinsipinə uyğun olması üçün çalışır. Şirkət hər hansı tənzimləmə və ya nəzarət orqanı tərəfindən kapital adekvatlığı monitorinqinə tabe deyil. ARMB-nin yeganə tələbi minimum 300,000 AZN həcmində nizamnamə kapitalının olmasıdır. Şirkətin kapital strukturu kapital dəyişiklikləri haqqında hesabatda qeyd olunan nizamnamə kapitalı, bölüşdürülməmiş mənfəət və yenidən qiymətləndirmə üzrə artımdan ibarətdir. İdarə Heyəti kapital strukturunu yarım illik əsasda nəzərdən keçirir. Şirkət ümumi kapital strukturunu İdarə Heyətinin tövsiyəsinə əsasən dividendlərin verilməsi və ya yeni səhmlərin buraxılması yolu ilə artırır.

BOKT "Azkredit" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti-nin qənaətbəxş maliyyə vəziyyətini, bazarda uzun müddət fəaliyyət göstərməsi 300,000 AZN məbləğində Səhmlərin emissiyasının anderrayting edilməsinə rəy müsbətdir.